

SV

SV

SV

GEMENSAMMA PRINCIPER FÖR EKONOMISK BEDÖMNING AV HURUVIDA STATLIGT STÖD ÄR FÖRENLIGT ENLIGT ARTIKEL 87.3

1. INLEDNING

1. Kontrollen av statligt stöd utgör en viktig del av konkurrenspolitiken och är nödvändig för att upprätthålla en effektiv konkurrens och fri handel på den inre marknaden.
2. I EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd tas hänsyn till att medlemsstaternas syfte med att bevilja statligt stöd är att främja den ekonomiska och sociala utvecklingen inom sina territorier. De kan göra detta genom att locka till sig utländska direkta investeringar. När ett företag beslutar att etablera sig, investera, utvidga eller kanske endast bibehålla produktionen på en viss ort, genererar detta vanligen avsevärda fördelar för värdlandet. Det kan innebära nya eller bibehållna arbetstillfällen, högre skatteintäkter eller ekonomisk tillväxt. Statligt stöd som beviljas av medlemsstaternas regeringar kan också påverka handelsflödena med varor och tjänster i Europeiska unionen (EU), eftersom stödmottagaren kan få en konkurrensfördel över konkurrenter i andra länder. Det kan ge stödmottagaren möjlighet att sänka sina priser, öka produktionen eller öka investeringarna (bl.a. i FoU-verksamhet).
3. I EG-fördraget beaktas emellertid också att de nationella regeringarna när de överväger att bevilja statligt stöd ofta inte tar hänsyn till eventuella negativa indirekta effekter i andra länder. Medlemsstaterna kan ha olika skäl att använda statligt stöd strategiskt för att främja nationella ekonomiska intressen och utveckla verksamhet inom det egna landet, vilket kan undergräva den inre marknaden och motverka gemensamma europeiska intressen. Om statligt stöd leder till att liknande verksamheter upphör på andra orter, kan det påverka andra medlemsstater negativt, särskilt medlemsstater med sämre förutsättningar. Statligt stöd till inhemska företag minskar också inkomsterna för utländska konkurrenter, som går miste om vinster och marknadsandelar och därför kanske måste skära ner på personalen och minska investeringarna (bl.a. FoU-utgifterna). Slutligen kan stöd med ovannämnda gränsöverskridande verkningar föranleda motåtgärder från andra medlemsstater. En sådan ”stödkapplöpning” kan leda till onödiga utbetalningar av stöd på skattebetalarnas bekostnad och kan allvarligt skada den inre marknaden.
4. I artikel 87.1 i EG-fördraget fastställs därför principen att statligt stöd som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen är förbjudet i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.¹ Statligt stöd som bidrar till klart definierade mål av gemensamt europeiskt intresse utan att oproportionerligt snedvrida konkurrensen mellan företagen och handeln mellan medlemsstaterna kan emellertid anses vara

¹ Stöd som beviljas av EU:s medlemsstater kan också omfattas av internationella avtal, t.ex. WTO-avtalet om subventioner.

förenligt med den gemensamma marknaden. Enligt artikel 87.3 i EG-fördraget medges därför undantag från det allmänna förbudet mot statligt stöd för att sådana mål av gemensamt intresse ska kunna uppnås². Om det har konstaterats att åtgärder omfattas av artikel 87.1 ska Europeiska kommissionen följaktligen bedöma huruvida de är förenliga enligt artikel 87.3. Inom ramen för denna behörighet bedömer kommissionen olika slag av stöd i medlemsstaterna som är inriktade på mål av gemensamt intresse och syftar till ekonomisk och social utveckling. Bedömningen ska göras på grundval av sunda ekonomiska principer. I handlingsplanen för statligt stöd³ angav kommissionen därför att den kommer att tillämpa ett mer ekonomiskt angreppssätt vid förenlighetsanalysen. Det viktigaste elementet i kommissionens förfinade ekonomiska angreppssätt är avvägningstestet.

5. Syftet med det här dokumentet är att närmare beskriva och förklara den metod som kommissionen använder när den gör bedömningar med hjälp av avvägningstestet.⁴ Metoden för avvägning har redan fastställts i kommissionens praxis och har kortfattat beskrivits i handlingsplanen för statligt stöd. För avvägningstestet har även allmänna analysprinciper fastställts, vilka har anpassats efter respektive politikområde. Dessa återfinns i ett antal dokument med riktlinjer för särskilda kategorier av stöd (t.ex. stöd inom områdena FoUI⁵, riskkapital⁶ och miljöskydd⁷) och har tillämpats i ett antal av kommissionens beslut, inom såväl som utanför riktlinjernas tillämpningsområde.
6. Om en viss stödåtgärd på grund av sitt mål omfattas av befintliga riktlinjer och därför ska anmälas enligt dessa riktlinjer, är endast de bedömningskriterier som anges i riktlinjerna tillämpliga (t.ex. stödnivåer, kriterierna för stödberättigande).
7. Det här dokumentet ersätter således inte befintliga riktlinjer, även om det för att illustrera vissa frågor innehåller exempel från områden som omfattas av sådana riktlinjer. De ärenden som omfattas av särskilda riktlinjer men inte uppfyller alla villkor i dem (t.ex. därför att tillåtna stödnivåer överskrids eller alla kriterier för stödberättigande inte är uppfyllda) ska förklaras oförenliga och kommissionen ska inte göra en ny bedömning av dem på grundval av det här dokumentet.⁸ Den metod som beskrivs i det här dokumentet kan vara relevant när det gäller stödåtgärder som uppenbart inte omfattas av riktlinjer eller gruppundantag. Det här dokumentet påverkar emellertid inte kommissionens bedömning av den vikt som ska fästas vid vissa parametrar i ett givet ärende, särskilt inte den relativa vikt som ska fästas vid den påstådda effektiviteten eller de påstådda rättvisefördelarna hos ett givet stöd av gemensamt intresse, eller bedömningen av stödets snedvridande effekter på

² Se även artikel 87.2 när det gäller t.ex. stöd av social karaktär eller stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer.

³ Se punkt 22 i handlingsplanen för statligt stöd, KOM(2005) 107 slutlig, 7.6.2005.

⁴ I det här [dokumentet] behandlas således inte frågan om huruvida en åtgärd utgör statligt stöd enligt artikel 87.1 i EG-fördraget eller inte. För tolkningen av begreppen i artikel 87.1, se EG-domstolens rättspraxis i t.ex. mål C-83/98, Franska republiken mot Ladbroke Racing Ltd och Europeiska kommissionen (REG 2000, s. I-3271), eller mål T-67/94, Ladbroke Racing Ltd mot Europeiska kommissionen (REG 1998, s. II-1).

⁵ EGT C 45, 17.2.1996, s. 5.

⁶ EUT C 194, 18.8.2006, s. 2.

⁷ EUT C 82, 1.4.2008, s. 1.

⁸ Detta gäller särskilt för regionalt investeringsstöd utanför de områden som finns med på godkända regionalstödskartor.

konkurrensen mellan företagen och på handeln mellan medlemsstaterna. Hur ingående kommissionens bedömning är ska dessutom anpassas efter de särskilda omständigheterna i det aktuella ärendet.

8. När en medlemsstat anmäler ett stöd till ett enskilt projekt och en enskild stödmottagare ska kommissionen inrikta sin analys på det särskilda stödets förväntade inverkan. När en medlemsstat avser att införa en stödordning som potentiellt gynnar ett antal företag, ska analysen inriktas på de typfall som ordningen förväntas omfatta samt på de fall som representerar värsta tänkbara scenario, eftersom de kan skapa en avsevärd snedvridning, t.ex. på grund av höga stödbelopp och/eller höga stödnivåer.

2. METOD FÖR ANALYS AV FÖRENLIGHETEN: AVVÄGNINGSTESTET

9. Bedömningen av ett stöds förenlighet handlar i princip om att göra en avvägning mellan de negativa effekter stödet har på handeln och konkurrensen på den gemensamma marknaden samt de positiva effekter det har genom att bidra till klart definierade mål av gemensamt intresse.⁹ Vid avvägningen av dessa effekter beaktas stödets inverkan på den sociala välfärden i EU. Kommissionen har för ändamålet tagit fram ett test som innehåller följande frågor:

1. Har stödåtgärden ett klart definierat mål av gemensamt intresse?
2. Är stödet utformat så att detta mål av gemensamt intresse kan nås, dvs. är stödets syfte att åtgärda ett marknadsmisslyckande, eller finns det ett annat mål?
 - i. Är stödet det rätta instrumentet på politikområdet i fråga för att uppnå det aktuella politikmålet?
 - ii. Uppstår det en stimulanseffekt, dvs. kommer stödet att ändra stödmottagarens agerande?
 - iii. Är stödåtgärden proportionerlig i förhållande till det problem den är avsedd att åtgärda, dvs. skulle inte samma ändring av agerandet kunna uppnås genom mindre stöd?
3. Är snedvridningen av konkurrensen och effekterna på handeln begränsade, så att det sammanlagda resultatet av avvägningen blir positivt?

10. Ekonomiska verktyg kan vara användbara för att besvara dessa frågor och verifiera att ett statligt stöd är nödvändigt och proportionerligt. De två första frågorna avser de positiva effekterna av en statlig stödåtgärd, medan den tredje frågan är inriktad på de negativa effekterna på konkurrens och handel och samt en jämförelse av stödets positiva och negativa effekter.
11. Vid avvägningen behövs det naturligtvis en gemensam ram för att utvärdera och jämföra de olika faktorer som ska vägas mot varandra. En sådan ram erhålls genom

⁹ Avvägningstestet har tillämpats i ett antal fall. Se förteckningen över exempelfall i bilaga I.

en analys av hur det statliga stödet inverkar på samtliga aktörers välfärd, särskilt välfärden för mottagaren, dennes konkurrenter och konsumenterna, men också insatsleverantörerna (t.ex. arbetskraften). I ruta 1 sammanfattas de huvudsakliga effekter som statligt stöd kan förväntas ha på aktörernas välfärd.

12. När det gäller den första frågan tillåts enligt EG-fördraget endast några få undantag från det generella förbudet mot statligt stöd. Det är därför nödvändigt att först bedöma huruvida det mål som stödet syftar till verkligen kan anses vara av gemensamt intresse samt att bedöma huruvida målet kan godtas. Huruvida en åtgärd bidrar till ett mål av gemensamt intresse bedöms, enligt de begrepp som utvecklats inom ekonomisk teori, antingen genom dess bidrag till den övergripande välfärden och effektiviteten (huruvida det statliga stödet gör det möjligt att rätta till ett marknadsmisslyckande) eller genom dess bidrag till rättvisan (hur välfärden fördelas). Alla mål av gemensamt intresse kan således beskrivas som att de bidrar till effektiviteten och/eller rättvisan. Bidraget till effektiviteten analyseras, som det framgår nedan, inom ramen för marknadsmisslyckanden.
13. Det andra steget är att bedöma huruvida stödet är lämpligt utformat för att det klart definierade målet av gemensamt intresse ska kunna uppnås. Även om ett särskilt statligt stöd är inriktat på ett klart definierat mål är det inte säkert att det är ett lämpligt instrument. Detta är fallet om det statliga stödet inte resulterar i att det eftersträvade målet uppnås eller om andra inte lika snedvridande instrument kan ge samma resultat. Vidare måste stödet sporra mottagaren att ändra sitt agerande på ett sådant sätt att målet kan uppnås. Detta villkor uppfylls inte i de fall där stödet inte är nödvändigt, eftersom stödmottagaren skulle uppnå samma mål även i avsaknad av stödet. Slutligen bör stödbeloppet inte överstiga det belopp som är nödvändigt för att målet ska kunna uppnås.
14. Den sista frågan avser det statliga stödets negativa effekter. Även om ett stöd som ges till ett särskilt företag eller en ekonomisk sektor är utformat så att ett mål av gemensamt intresse kan uppnås, kan det leda till en oacceptabel snedvridning av konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna.
15. För den sammantagna avvägningen krävs inte endast att man spårar stödets effekter på producenter och konsumenter i medlemsstaterna, utan också att man utvärderar effekternas omfattning och därefter jämför dem. Detta innebär t.ex. att omfattande negativa effekter måste uppvägas av en motsvarande hög nivå av positiva effekter.
16. Om det konstateras att stödet endast kommer att leda till en begränsad snedvridning av konkurrensen, krävs inte heller lika stora positiva effekter. I sådana fall gör kommissionen vanligen en mindre omfattande avvägning. Statligt stöd som omfattas av artikel 87.1 i EG-fördraget och inte har några positiva effekter alls är förbjudet enligt den artikeln, och det finns därför inget behov av att undersöka de negativa effekternas omfattning.
17. För att bedöma stödets inverkan måste kommissionen fastställa ett kontrafaktiskt scenario, med vilket man kan jämföra den situation att stödet tillhandahålls. Den fråga som ska ställas i detta sammanhang är hur situationen kommer att se ut om stöd inte tillhandahålls.

Ruta 1. Spårning av stödets effekter

Stöd ändrar incitamenten och begränsningarna för stödmottagarens verksamhet, varvid dennes agerande påverkas. Stödet påverkar följaktligen konkurrenter, konsumenter och andra aktörer. Genom att fastställa hur stödet kommer att inverka på stödmottagarens agerande kan man också avgöra vilka konsekvenser det kommer att ha för andra aktörer. Nyckelfaktorer är storleken på de kostnader som stödet täcker och i vilken utsträckning de består av s.k. *sunk costs*.

Stöd som täcker fasta kostnader (och *sunk costs*¹⁰) (t.ex. en investering i nya anläggningar och ny utrustning) påverkar vanligen företagets beslut om verksamhetsutvecklingen.

Några exempel på effekterna är följande:¹¹

Marknadsinträde: Stödet kan användas för att täcka kostnader för marknadsinträde och kan resultera i investeringar i ytterligare produktion eller alternativ produktion (eller användas för att förhindra ett marknadsutträde som annars skulle ha ägt rum). Det stödmottagande företagets konkurrenter kan förlora marknadsandelar, vilket innebär minskad vinst. De kan reagera genom att dra ner på sina egna investeringsplaner. Om ett sådant marknadsinträde leder till en ökning av den totala produktionen och konkurrensen, kan det gynna konsumenterna på kort sikt. Men stöd för att subventionera ett marknadsinträde resulterar normalt i negativa effekter för de företag som redan är verksamma på marknaden, eftersom de får en ny konkurrent. Farhågor om att det finns en risk för subventionerade inträden kan påverka privata investeringsinitiativ negativt. De negativa effekterna blir ännu större om detta resulterar i att mer effektiva konkurrenter tvingas lämna marknaden.

Stödet kan dessutom resultera i att verksamhet eller investeringar **flyttas** från en region till en annan (utan att kapaciteten ökas). Detta kan ske genom omlokalisering av fabriker, som skulle ha placerats någon annanstans i avsaknad av stöd eller verksamhet, eller helt enkelt genom att man ökar den ekonomiska verksamheten i den region där stödet erhålls medan man drar ner på andra orter. Även om den regionala utvecklingen i den region där stödmottagaren har sin verksamhet främjas, kan stödet ha en motsvarande negativ inverkan i den region från vilken investeringen undandras.

Marknadsutträde: Stödet kan användas för att täcka kostnader för marknadsutträde och kan resultera i avyttring av tillgångar och verksamheter (t.ex. vid omstrukturering). I detta fall gynnas konkurrenterna, som eventuellt kan utvidga sin egen kapacitet. Stödet kan leda till ökad effektivitet, om tillgångarna från det företag som lämnar marknaden förvaltas bättre av de nya ägarna och produktionen sköts av mer effektiva företag. Stödet kan även förebygga marknadsutträde.

Forskning och utveckling: Stödet kan göra det möjligt att fortsätta vissa investeringar eller projekt som annars hade varit olönsamma eller för riskfyllda för att privata investerare skulle kunna genomföra dem på egen hand. Om projekten eller investeringarna genererar positiva

¹⁰ Innan *sunk costs* (kostnader som inte kan återvinnas) har uppkommit påverkar de det affärsbeslut som ska fattas, men när de väl uppkommit spelar de ingen roll för rationella marknadsaktörers beslut. Stöd som täcker *sunk costs* är därför potentiellt mindre snedvridande. Rörliga kostnader skapar däremot incitament för beslutsfattandet, och stöd som är avsett att täcka sådana kostnader är potentiellt av det mest snedvridande slaget. Det är emellertid inte alltid möjligt att skilja rörliga kostnader från fasta kostnader/*sunk costs*. Särskilt investeringar i nya, mer effektiva anläggningar kan permanent ändra tilläggsproduktionens rörliga kostnader.

¹¹ Förteckningen är inte uttömmande.

indirekta verkningar, kan detta gynna konsumenterna, stödmottagaren och konkurrenterna.¹² Om stödet emellertid tränger ut privata investeringar som skulle ha gjorts av stödmottagarens konkurrenter, kan den totala investeringsmängden minska.

Stöd till rörliga kostnader påverkar vanligen företagens beslut om marginalproduktion och prissättning (vid en given nivå på de fasta kostnaderna). Stödet kan påverka konkurrensen på olika sätt, t.ex. följande:¹³

Ökad produktion och prissänkning: Stödet kan göra det möjligt för stödmottagaren att sänka priset och öka försäljningen.¹⁴ Det stödmottagande företags konkurrenter kan förlora marknadsandelar och deras vinst kan minska, vilket kan resultera i att de skär ner produktionen och anpassar investeringsplanerna. Denna effekt gynnar vanligen konsumenterna av de subventionerade varorna (lägre priser – åtminstone på kort sikt) och stödmottagaren (högre vinst) på konkurrenternas bekostnad. Den ökade tilldelningen av resurser till de subventionerade varorna kan antas få negativa konsekvenser för de marknader där resurserna annars skulle ha använts.

Ökad och/eller förändrad **anskaffning av insatsvaror**: Stödet kan leda till lägre kostnader för vissa insatsvaror (t.ex. utbildning, mer miljövänliga material). Stödet kan ändra produktionsprocessen: andra material, annan arbetskraft eller andra insatsvaror används (t.ex. genom att man använder fler funktionshinderade arbetstagare eller producerar mindre föroreningar). Denna effekt kan antas gynna stödmottagaren och aktörerna på insatsvarumarknaden, men kan skada leverantörer av konkurrerande insatsvaror. Konkurrenterna kan skadas i den utsträckning som stödet ändrar stödmottagarens produktion eller förmåga att locka till sig investeringar. Den nya produktionsprocessen kan vara gynnsam för den övergripande välfärden om dess positiva indirekta verkningar (t.ex. minskad förorening, ökad kunskap) väger tyngre än den negativa inverkan på det stödmottagande företags konkurrenter.

3. HAR STÖDET ETT MÅL AV GEMENSAMT INTRESSE?

18. Kommissionen kan godkänna statligt stöd om det bidrar till ett eller flera av de mål av gemensamt intresse som anges i artikel 87.3 i EG-fördraget. Huruvida en åtgärd bidrar till ett mål av gemensamt intresse kan bedömas genom dess bidrag till ökad effektivitet eller ökad rättvisa. Medlemsstater som avser att bevilja statligt stöd bör därför ange vilket mål som eftersträvas och särskilt förklara huruvida syftet är att öka marknadseffektiviteten eller att åtgärda rättviseproblem. Vissa mål kan täcka både rättvise- och effektivitetsproblem.¹⁵

¹² Om konkurrenterna emellertid kan få tillgång till resultatet av den subventionerade forsknings- och utvecklingsverksamheten endast genom att betala en betydande avgift till det stödmottagande företaget, kan detta innebära en konkurrensnackdel som kan leda till att deras marknadsandelar och vinster minskar.

¹³ Förteckningen är inte uttömmande. Särskilt ska nämnas att driftsstöd också kan underlätta inträde på eller utträde från marknaden, omlokalisering eller forskning och utveckling.

¹⁴ Stöd till att öka kapaciteten har också denna effekt, även om kapacitetsökningen uppnås genom en fast utgift. Till följd av den ökade kapaciteten kan stödmottagaren utöka produktionen över den tidigare kapacitetsnivån till normal marginalkostnad.

¹⁵ Som exempel kan nämnas stöd för att främja kultur, som kan vara inriktat på rättvisa om det ökar tillgången till kulturella varor och tjänster för människor som annars inte hade kunnat konsumera dessa, men som också kan vara inriktat på effektivitet om det är avsett att åtgärda ett marknadsmisslyckande

3.1. Effektivitetsmål

19. Om motsatsen inte har visats i ett särskilt fall, anser kommissionen att marknaderna skapar en effektiv resursfördelning i ekonomin. Det kan emellertid finnas omständigheter då medlemsstaterna kan visa att marknaderna inte fungerar effektivt,¹⁶ t.ex. när investeringar som är lönsamma för samhället inte vidtas, vissa verksamheter tillhandahålls i alltför stor omfattning¹⁷ eller inte tillhandahålls till lägsta kostnad. I sådana fall kan beviljandet av statligt stöd skapa positiva effekter och den sammanlagda effektiviteten kan förbättras genom att incitamenten för företagen justeras genom det statliga stödet. I allmänhet måste ett marknadsmisslyckande vara betydande för att statligt stöd ska kunna förbättra effektiviteten. För att kunna identifiera det statliga stödets inverkan på effektiviteten är det därför nödvändigt att analysera huruvida ett **marknadsmisslyckande** föreligger och i vilken omfattning.
20. Att ett visst företag kanske inte kan genomföra ett projekt utan stöd innebär inte nödvändigtvis att det föreligger ett marknadsmisslyckande. Ett företags beslut att inte investera i ett projekt med låg lönsamhet eller i en region med begränsad marknadsefterfrågan och/eller dålig kostnadskonkurrenskraft behöver inte vara en indikation på ett marknadsmisslyckande, utan kan vara ett tecken på en väl fungerande marknad. Man kan inte utgå ifrån att stöd som syftar till att öka produktionen eller sänka priset kan motiveras med ett marknadsmisslyckande, eftersom överflödigt kapacitet¹⁸ eller överkonsumtion¹⁹ kan vara ineffektivt eller till och med skadligt för ekonomin och samhället som helhet. Endast då marknadskrafterna själva, i avsaknad av stöd, inte kan åstadkomma en effektivt fungerande marknad, kan ett marknadsmisslyckande anses föreligga. I detta fall har ett lämpligt utformat statligt ingripande potential att förbättra allokeringen av produktionsfaktorer, korrigera marknadsmisslyckandet och göra det möjligt att uppnå ett mål av gemensamt intresse.
21. Marknadsmisslyckanden kan se olika ut och ha olika ursprung och särdrag. Två av de vanligaste källorna till marknadsmisslyckanden är följande:

Externa effekter

Externa effekter uppkommer när marknadsaktörerna inte internaliserar verksamhetens hela vinst eller kostnad på grund av ofullständiga immateriella rättigheter. Ett exempel på en verksamhet med en positiv extern effekt är forskning och utveckling (FoU). När företag effektivt kan patentera resultatet av sin forskning, är positiva externa effekter mindre troliga. Om ett företag däremot inte kan tillägna

kopplat till de positiva externa effekterna av kultur. Se t.ex. KOM(2001) 534 slutlig, *Meddelande om vissa rättsliga aspekter på biofilm och annan audiovisuell produktion*, särskilt punkt 2.3.

¹⁶ Uttryckt i ekonomiska begrepp innebär en effektivt fungerande marknad en situation där resursfördelningen är optimal i den mening att ingen kan få det bättre utan att någon annan får det sämre. Statligt stöd påverkar incitamenten för marknadsaktörerna och kan ändra deras agerande och därigenom ändra marknadssituationen.

¹⁷ Exempel på detta är förorenande verksamhet, där företagen kanske inte tar fullt ansvar för de skador som föroreningen orsakar.

¹⁸ Historiska exempel finns inom vissa industrier såsom stål-, textil- och varvsindustrin.

¹⁹ Exempel på överkonsumtion på grund av subventionerade priser är t.ex. utarmning av knappa resurser såsom vatten eller fossila bränslen, men även alltför stor upplåning hos subventionerade banker.

sig hela vinningen av sina FoU-utgifter, kanske det investerar i FoU på en lägre nivå än vad som är optimalt för den totala välfärden. Ett exempel på en negativ extern effekt är förorening från industriell verksamhet. Om företagen inte betalar hela kostnaden för föroreningarna (t.ex. hälsovård för människor vars hälsa har skadats av den ökade föroreningen), kan de förorena mer än vad som är optimalt för den totala välfärden.

Ofullständig och asymmetrisk information/samordningsproblem

Ofullständig och asymmetrisk information kan leda till transaktionskostnader, förmedlingskostnader, moraliska risker eller negativ selektion, och leder följaktligen till en ineffektiv marknad. Ett exempel på detta kan ses på finansmarknaden, där nystartade företag ofta har problem att hitta lämplig finansiering (särskilt på grund av att de saknar säkerhet för lån, stabila kassaflöden eller marknadsansende) trots att de har en potentiellt mycket värdefull affärsplan. Som en följd av detta kanske tillräcklig finansiering inte tillhandahålls för nya projekt som på ett effektivt sätt skulle kunna öka den ekonomiska aktiviteten. Detta innebär emellertid inte att alla nya projekt i allmänhet bör erhålla finansiering på grundval av ett antagande om ofullständig information. Det är tvärtom ett tecken på marknadseffektivitet att projekt med lägre avkastning på investeringarna inte finansieras, och medlemsstaterna måste visa exakt hur deras ingripande kommer att åtgärda problemet med ofullständig information.

Samordningsproblem kan också leda till marknadsmisslyckanden, om kostnaderna för att ingå avtal eller osäkerhet om resultatet av samarbetet och nätverkseffekterna hindrar en effektiv utformning av avtal, eller till och med att avtal ingås, vilket leder till låga och ineffektiva samordnings- och produktionsnivåer. Ofullständig information kan hindra företag från att fatta beslut som skulle gynna båda parter. Detta kan inträffa när det gäller att fastställa standarder, i samarbetsavtal och i samband med bildandet av kluster²⁰. Ett forskningsprojekt kan t.ex. ge resultat som leder till olika utvecklingsstrategier som är svåra att förutse i förväg. Därför ingår parter som deltar i investeringsprojekt ofullständiga avtal och vissa parter kanske inte bidrar effektivt till gemensamma investeringar (särskilt parter som utövar liten kontroll i fall av oförutsedda händelser) eller låter bli att investera över huvud taget. Detta kan inträffa t.ex. när parter i ett forskningsprojekt bidrar med väldigt olika kompetens och kunskaper som kan visa sig vara värdefulla eller också inte.²¹ Parterna ådrar sig även avsevärda kostnader för att utforma och genomföra lämpliga avtal. Samordningsproblemen och samordningskostnaderna kan antas öka med antalet avtalsparter. Samordningsproblem kan också bero på att en given teknik, standard eller praxis måste ha uppnått en viss kritisk massa innan det är någon mening att anta den eller bygga komplement till den, eller att de icke återvinningsbara kostnaderna (*sunk costs*) redan måste ha uppkommit innan ett avtal kan undertecknas mellan parterna.

²⁰ Som en extern effekt av agglomerationer ökar företagens lönsamhet när de är belägna nära konkurrenter, leverantörer och kunder. Staten kan därför vilja stimulera eller bidra till utvecklingen av kluster.

²¹ Se till exempel ärende N 854/2006 – *Soutien de l'agence de l'innovation industrielle en faveur du programme mobilisateur pour l'innovation industrielle TVMSL*, EUT C 182, 4.8.2007.

22. Även kollektiva nyttigheter kan vara relevanta för analysen av statligt stöd. Kollektiva nyttigheter kan konsumeras utan att uttömmas och det är svårt att utestänga någon från att använda dem (eller tvinga någon att betala för dem). Trots att kollektiva nyttigheter gynnar samhället tillhandahålls de inte alltid av marknaden.²²
23. Att ett projekt har positiva effekter som stödmottagaren inte fullständigt kan tillägna sig, eller har problem med samordning eller ofullständig information innebär inte att man automatiskt kan dra slutsatsen att det föreligger ett marknadsmisslyckande. Det är endast om medlemsstaten visar att dessa faktorer påverkar projektets lönsamhet i sådan grad att det inte skulle genomföras ur ett effektivitetsperspektiv²³ (eller skulle genomföras endast i otillräcklig utsträckning) som det kan vara fråga om ett marknadsmisslyckande.
24. Det finns många sätt att identifiera marknadsmisslyckanden. I vissa fall kan de vara kvantifierbara. Ibland kan medlemsstaterna t.ex. tillhandahålla ekonometriska uppskattningar av kunskap eller indirekt miljöpåverkan. Det finns emellertid sällan tillräckligt med tillgänglig information för att genomföra fullständiga ekonometriska undersökningar i varje särskilt fall. Att en marknad inte fungerar effektivt kan också konstateras genom riktmarkning eller undersökningar som visar att en given marknad karakteriseras av betydande externa effekter eller informationsproblem (i den mening som avses ovan).
25. Det finns dessutom en del kriterier som kan vara relevanta för att identifiera mer specifika marknadsmisslyckanden och relatera dessa marknadsmisslyckanden till vissa specifika mål av gemensamt intresse:

Slag av marknadsmisslyckande	Områden som kan antas påverkas	Särskilda bedömningskriterier
<i>Externa effekter:</i>	Stöd till FoUI (positiva externa effekter), stöd till utbildning (positiva externa effekter), stöd till miljön (undvikande av negativa externa effekter)	<ul style="list-style-type: none"> • Förekomst av liknande projekt utan stöd (om liknande projekt existerar är ett marknadsmisslyckande inte troligt). • Möjlighet att tillskansa sig nyttan av verksamheten, t.ex. genom avtal, immateriell äganderätt, sekretess. • Förutsedd spridningsnivå. • Specifika externa effekter som skapas. • Öppenhet om vilka och hur omfattande externa effekter som skapas gentemot konsumenter och handelspartner.

²² Ett annat skäl till att marknaden inte alltid fungerar effektivt är förekomsten av marknadskrafter, t.ex. i en monopolsituation. På de flesta marknader där vissa aktörer har en viss grad av marknadskraft, och där marknaderna kanske inte anses fungera helt effektivt, betraktar kommissionen vanligen inte detta som ett tillräckligt skäl till att bevilja statligt stöd, dvs. till mindre eller oberoende aktörer.

²³ Detta är fallet om kostnaden för verksamheten är så hög att den uttraderar vinsten för företaget, men ändå är lägre än de sammanlagda fördelarna för företaget.

<i>Ofullständig information</i>	Riskkapital, stöd till FoUI, stöd till sysselsättning	<ul style="list-style-type: none"> • Slag av stödmottagare, sannolikhet för betalningsunderlåtelse. • Möjlighet till förhandsutvärdering och efterhandskontroll av verksamheten, särskilt dess lönsamhet och/eller kvalitet. • Tillgång till information och sakkunskap i den aktuella sektorn och/eller om den aktuella verksamheten och mottagaren.
<i>Samordningsproblem</i>	Stöd till FoUI, stöd till sysselsättning	<ul style="list-style-type: none"> • Antal företag som behöver samarbeta. • Grad av tidigare samarbete. • Skilda intressen hos samarbetsparterna. • Problem vid utformningen av avtal, betydelsen av oförutsedda händelser. • Problem med att samordna samarbetet (språkproblem, tid, avstånd, resekostnader, avsaknad av enkla kommunikationskanaler, känslig information).

3.2. Rättvisemål

26. På marknaderna utses vinnare och förlorare och i denna process kan marknaden skapa eller förstärka orättvisor. Regeringar kan anse att dessa orättvisor är oacceptabla och välja att ingripa och överföra tillgångar mellan personer för att minska sociala eller regionala orättvisor. Vissa statliga stöd kan därför vara inriktade på rättvisemål.
27. Ett antal mål av gemensamt intresse (såsom stöd till FoUI, miljö, utbildning eller riskkapital) syftar till att rätta till marknadsmisslyckanden och är således inriktade på effektivitetsproblem. I dessa fall spelar rättvisehänsyn vanligen en mindre roll vid avvägningen av stödets positiva och negativa effekter. Även i dessa fall kan emellertid rättvisehänsyn spela in (t.ex. om stödet är avsett för omlokalisering av ett FoUI-projekt från en region till en annan).
28. En del stödåtgärder kan å andra sidan vara tydligt inriktade på rättvisemål, t.ex. följande:
- Regionalstöd syftar till att främja ekonomisk sammanhållning genom att bidra till att minska skillnaden i utvecklingsnivå mellan olika regioner i EU. Regionalt investeringsstöd är utformat för att stödja utvecklingen i de minst gynnade regionerna genom att stödja investeringar och skapa arbetstillfällen, samt främja en utvidgning och diversifiering av den ekonomiska verksamheten i företag som är belägna i sådana regioner.
 - Stöd för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan ges av rättviseskäl, särskilt när en medlemsstat anser att en effektivt fungerande marknad inte i tillräcklig utsträckning kan erbjuda dessa tjänster till alla medborgare.
 - Vissa kategorier av arbetstagare har särskilt svårt att hitta arbete, eftersom arbetsgivarna betraktar dem som mindre produktiva. Statligt stöd kan hjälpa arbetstagare med sämre förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden eller

funktionshindrade arbetstagare att integreras eller få stanna kvar på arbetsmarknaden genom att täcka de extrakostnader som deras uppfattade eller verkliga lägre produktivitet orsakar.

- Stöd till undsättning och omstrukturering kan beviljas för att undvika en minskning av sysselsättningen och verksamheten på en ort eller i en sektor.²⁴
- Stöd till kulturella produkter eller tjänster kan även beviljas av rättviseskäl (till exempel för att bevara den kulturella mångfalden) och inte endast för korrigering av marknadsmisslyckanden som är kopplade till positiva indirekta verkningar.

Under vissa omständigheter kan statliga stödåtgärder som är inriktade på rättvisemål utformas och genomföras med hjälp av marknadsmekanismer (t.ex. inom området för undsättning och omstrukturering). För godkännande av ett sådant stöd kan det ställas som krav att resultatet till sist ska bli konkurrenskraftigt på marknaden.²⁵

29. Även om de specifika rättvisemålen varierar mellan medlemsstaterna är det ofta möjligt att identifiera ett brett gemensamt intresse av att dessa mål uppnås. Att ett stöd är motiverat av rättviseskäl kan visas med hjälp av statistiska indikatorer som illustrerar sociala eller regionala skillnader. Sådana indikatorer är t.ex. BNP per capita, arbetslöshetsnivåer, deltagandenivå på arbetsmarknaden, fattigdomsindikatorer etc.

4. ÄR STÖDET UTFORMAT SÅ ATT MÅLET AV GEMENSAMT INTRESSE KAN NÅS?

4.1. Lämpligt instrument

30. Medlemsstaterna kan välja olika politiska instrument och kontrollen av statligt stöd hindrar inte att det kan finnas olika sätt att ingripa i ekonomin. Statligt stöd som omfattas av artikel 87.1 i fördraget är emellertid motiverat endast om det särskilda instrument för statligt ingripande som används är lämpligt för att uppnå det aktuella politiska målet av allmänt intresse och bidra till ett eller flera mål av gemensamt intresse för EU.²⁶ I de fall där statligt stöd inte är ett lämpligt instrument för att åtgärda ett särskilt effektivitets- eller rättviseproblem kan det skapa en snedvridning av konkurrensen och handeln som skulle kunna undvikas eller begränsas genom att använda ett annat politiskt instrument (t.ex. reglering, tillhandahållande av varor och tjänster direkt av staten eller beskattningsinstrument för omfördelning av välfärden och som incitament för företagen).
31. Medlemsstaternas val av ett särskilt politiskt instrument kan göras på grundval av erfarenhet, genom riktmärkning eller till följd av olika scenarion och en kostnads-nyttoanalys. I sin analys av förenligheten beaktar kommissionen särskilt eventuella konsekvensbedömningar av den föreslagna åtgärden som medlemsstaten i fråga har

²⁴ Kommissionen kommer så småningom att se över de nuvarande riktlinjerna för undsättning och omstrukturering för att beakta de erfarenheter som gjorts under den aktuella finanskrisen.

²⁵ Krav på öppen tillgång är t.ex. en förutsättning för godkännande av åtgärder för statligt stöd till nätverksutbyggnad.

²⁶ För en diskussion om lämpligheten, se ärende C 25/2004 – *DVB-T Berlin-Brandenburg* (EUT L 200, 22.7.2006) eller N 854/2006 – *Soutien de l'agence de l'innovation industrielle en faveur du programme mobilisateur pour l'innovation industrielle TVMSL*, EUT C 182, 4.8.2007.

gjort. Kommissionen anser att en åtgärd är ett lämpligt instrument om medlemsstaten har övervägt andra politikåtgärder och fördelarna med att använda ett selektivt instrument såsom statligt stöd har fastställts och visats för kommissionen.

4.2. Stimulanseffekt

32. Det statliga stödet måste ändra det stödmottagande företags agerande på ett sådant sätt att företaget inleder verksamhet som bidrar till att uppnå ett mål av allmänt intresse som i) det inte skulle genomföra utan stödet, eller ii) det skulle genomföra begränsat eller på ett annat sätt. Detta innebär att medlemsstaten i varje enskilt fall måste visa att stödet inte används för att subventionera kostnader som företaget ändå skulle ha för en verksamhet.²⁷ Det förändrade agerandet kallas stimulanseffekt och kan identifieras genom att jämföra en situation med respektive utan stöd.²⁸
33. Stödet kan leda till att stödmottagaren ändrar sitt agerande på olika sätt, men det måste kunna antas att den förväntade förändringen av agerandet kommer att leda till att det eftersträvade politiska målet uppnås.
34. När det gäller *effektivitetsmålen* måste medlemsstaten påvisa stimulanseffekten genom att visa att det stödmottagande företaget har ändrat (eller troligen kommer att ändra) sin verksamhetsnivå, vilket kommer att rätta till marknadsmisslyckandet och förbättra marknadens funktion. För stöd till FoU krävs t.ex. en ökning av FoU-verksamhetens storlek, räckvidd, snabbhet eller kostnader, och stöd till utbildning bör resultera i en övergripande ökning av den utbildning som företaget tillhandahåller.
35. För att kommissionen ska kunna mäta den påstådda stimulanseffekten är det vanligen viktigt att medlemsstaten lägger fram interna handlingar från stödmottagaren som visar att denne inte skulle vidta verksamheten i fråga utan stöd.²⁹ De interna handlingarna kan vara av bl.a. följande slag:
- Budgetprognoser för de kostnader som stödet avser.
 - Verksamhetsplaner och andra handlingar som lämnats till investeringskommittéer för att få deras godkännande av att resurser avdelas till viss verksamhet.
 - Lönsamhetsberäkningar för ett givet projekt med respektive utan stöd.
 - Analys av projektfinsieringen, inbegripet olika scenarier eller vägar för kassaflöden.

²⁷ Stöd till utbildning får t.ex. inte användas för att finansiera utbildningsverksamhet som stödmottagaren ändå skulle ha genomfört eftersom verksamheten krävde det. Se till exempel C 40/2005 – *Ford Genk* (EUT L 366, 21.12.2006).

²⁸ Att jämföra en situation med respektive utan stöd kallas också kontrafaktisk analys. Se t.ex. de kontrafaktuella analyser som genomförts i ärendena N 349/2007 – *Soutien de l'agence de l'innovation industrielle au PMII OSIRIS* (EUT C 304, 15.12.2007), N 887/2006 – *Projet Bernin 2010* (EUT C 200, 28.8.2007), N 185/2007 – *Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du programme «NANOSMART»* (EUT C 284, 27.11.2007).

²⁹ Det bör påpekas att det för att ett marknadsmisslyckande ska kunna fastställas också måste visas att andra företag, dvs. marknadskrafter i allmänhet, inte skulle kunna uppnå målet i tillräcklig utsträckning utan stöd.

- Riskbedömningar som avser risken för kommersiellt misslyckande, oåterkalleligheten hos investeringen och de därmed förenade kostnaderna eller den planerade verksamhetens osäkra lönsamhet.
36. Förutom att analysera interna handlingar kan kommissionen också beakta tillgänglig extern information, t.ex. branschvisa riktmärken för lönsamhet eller risk.
37. När det gäller **rättvisemålen** måste medlemsstaterna för att påvisa stimulanseffekten visa att den avsedda verksamheten innebär tilläggskostnader³⁰ som beror på sämre sociala eller regionala förutsättningar, vilka kompenseras genom stödet. Ett villkor för stöd till sysselsättning är t.ex. att arbetstagare med sämre förutsättningar eller funktionshindrade arbetstagare anställs, eftersom det medför tilläggskostnader att anställa dem.
38. Det kan emellertid finnas välgrundade skäl till att stödmottagaren skulle agera på samma sätt även i avsaknad av stöd. Kommissionen granskar de indikatorer som medlemsstaterna tillhandahåller för att visa förekomsten av en social eller regional³¹ nackdel och utvärderar huruvida det finns tillräckliga incitament för att genomföra den avsedda verksamheten även om stöd inte tillhandahålls. Följande indikatorer kan vara relevanta:
- Regionala nackdelar (t.ex. tillgänglighet, infrastruktur, brist på utbildad arbetskraft, inkomstindikatorer, arbetslöshetsindikatorer).
 - Profil för den grupp stödet avser (t.ex. ålder, kön, etniskt ursprung, arbetstagare med sämre förutsättningar eller funktionshindrade arbetstagare).
 - Incitament för att ändra agerandet trots sociala nackdelar: t.ex. ny eller ändrad företagsbild, knapp tillgång på alternativ personal, den berörda personalens kompetens och produktivitet.

4.3. Proportionalitet

39. Ett stöd anses vara förenligt endast om samma resultat inte kunde ha uppnåtts med mindre stöd och mindre snedvridning. Stödets belopp och intensitet måste begränsas till det minimum som behövs för att den stödda verksamheten ska kunna genomföras. Så snart stödet överskrider den nödvändiga miniminivån erhåller stödmottagaren en fördel som kan snedvrider konkurrensen i onödan och därför inte kan anses vara förenlig med den gemensamma marknaden.
40. För att utvärdera huruvida stödet är proportionerligt kan man utgå ifrån den information som använts för att bedöma stimulanseffekten. Medan stimulanseffekten emellertid främst handlar om huruvida agerandet ändras eller inte, krävs det ett annat slag av bedömning vid analysen av stödets proportionalitet, eftersom den avser i vilken utsträckning stödet överskrider vad som är nödvändigt för att åstadkomma den eftersträlvade ändringen av agerandet.

³⁰ Här avses reella kostnader såväl som alternativkostnader.

³¹ När det gäller bedömningskriterierna för stora investeringsprojekt i samband med regionalstöd, se kommissionens meddelande om riktlinjer för ingående bedömningar av regionalstöd till stora investeringsprojekt.

41. I ett antal riktlinjer har högsta stödnivåer fastställts (uttryckta som en procentandel av de stödberättigande kostnaderna) och stödet bedöms vanligen vara proportionerligt om den högsta stödnivån iakttas. Det kan emellertid förekomma ärenden för vilka högsta stödnivåer inte har fastställts. Vidare måste det, i de ärenden som bedöms enligt befintliga riktlinjer, kontrolleras huruvida stödnivån är för hög och huruvida samma resultat inte skulle kunna uppnås med mindre stöd.
42. I sådana ärenden bör medlemsstaterna tillhandahålla underlag som gör det möjligt att utvärdera hur mycket stöd som behövs för att kompensera för den ytterligare verksamhet som stödet avser, dvs. de extra kostnader som stödmottagaren kommer att ha för att genomföra det understödda projektet, jämfört med vad som skulle ha hänt utan stödet. Om det berörda projektet medför extra driftsfördelar för stödmottagaren (dvs. lägre kostnader på grund av användning av ny produktionsteknik eller ytterligare intäkter) som är mätbara, tar kommissionen dessa driftsfördelar i beaktande när den bestämmer vilket stödbelopp som är proportionerligt. Inköp av t.ex. en mer miljövänlig maskin kan också ge fördelar i form av energibesparingar. Genom att beakta dessa extra fördelar kan de nettokostnader som tillkommer beräknas.
43. Principen att utvärdera de nettokostnader som tillkommer för ett projekt för vilket stöd erhålls kan tillämpas på stöd som har ett effektivitetsmål likväl som på stöd som har ett rättvisemål. Bedömningen av de båda stödkategorierna kan emellertid skilja sig åt eftersom det kontrafaktiska scenariot kan vara mer komplicerat för projekt som genomförs av effektivitetsskäl³² (dvs. inget projekt alls, ett projekt av annan storlek, ett mindre riskfyllt projekt etc.) än för projekt med ett rättvisemål (där syftet med målet i allmänhet är att ändra det sätt på vilket stödmottagaren genomför sin verksamhet, t.ex. genom omlokalisering eller anställning av ett annat slag av personal).

5. SNEDVRIDNING AV KONKURRENSEN

44. Man kan särskilja mellan åtminstone tre slag av snedvridningar av konkurrensen som orsakas av statligt stöd. För det första kan statligt stöd, genom att påverka inkomstfördelningen på marknaderna, ha långsiktiga dynamiska effekter på incitamenten för att investera och konkurrera. För det andra kan statligt stöd, på en mer specifik nivå, påverka konkurrensen på produktmarknaden och få konkurrenterna att vidta olika åtgärder beroende på omständigheterna. För det tredje kan statligt stöd påverka konkurrensen på insatsvarumarknaderna och särskilt investeringens lokalisering.
45. Alla dessa snedvridningar av konkurrensen påverkar den ekonomiska verksamhetens spridning mellan sektorer och medlemsstater och har en negativ inverkan på den inre marknaden genom att påverka handeln och hindra en effektiv fördelning av verksamheter över nationella gränser. Enbart möjligheten att statligt stöd kommer att tillåtas i en medlemsstat kan skapa incitament för andra medlemsstater att också

³² Se t.ex. resonemanget i ärende N 674/2006 – *Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du projet NeoVal* (EUT C 120, 31.5.2007).

använda statliga stödåtgärder för att strategiskt locka till sig verksamhet till det egna landet, vilket ökar risken för en ”stödkapplöpning”.

46. För det första kan, mer allmänt, den omständigheten att statligt stöd omfördelar inkomsterna på marknaderna och påverkar konkurrensprocessen påverka **långsiktiga incitament**. Ett företag som förväntar sig att vinsten kommer att påverkas inte endast av företagets egna insatser utan också av statligt stöd kan betrakta det som optimalt att minska de egna insatserna. Statligt stöd kan således inverka negativt på incitamenten för att investera och innovera för såväl stödmottagare som konkurrenter. På längre sikt leder en sådan ändring av dynamiska incitament till mindre valmöjligheter och potentiellt till lägre kvalitet eller högre konsumentpriser.
47. För det andra kan, mer specifikt, stödmottagarens ändrade agerande på produktmarknaderna påverka konkurrenterna och leda till olika anpassningar av deras agerande. Konkurrenterna kan t.ex. reagera genom att **dra ner på sina egna försäljnings- och investeringsplaner** (undanträngning eller *crowding out*). Befintliga konkurrenter kan t.ex. minska sin kapacitet och potentiella konkurrenter kan besluta att inte ge sig in på en ny marknad. Konkurrenterna kan också reagera genom att minska sina utgifter inom forskning och utveckling. Se ruta 1 för närmare uppgifter. Konkurrenterna kommer emellertid att reagera i olika utsträckning beroende på marknadsförhållandena och stödets särdrag. Konkurrenter som t.ex. säljer produkter som är nära substitut till dem som säljs av stödmottagaren påverkas mer och deras anpassning kan således förväntas bli mer omfattande. En snedvridning av konkurrensen kan förstärkas om stödmottagaren har marknadskraft. Om stödmottagaren redan är dominerande på en produktmarknad, kan stödåtgärden stärka denna dominans genom att ytterligare försvaga det konkurrenstryck som konkurrenterna kan utöva.
48. För det tredje kan statligt stöd påverka konkurrensen på **insatsvarumarknaderna**. Detta inträffar när statligt stöd främjar användningen av särskilda insatsvaror (t.ex. särskild arbetskraft eller miljövänliga mellanprodukter). Vissa stöd kan resultera i lägre kostnader för insatsvaror (t.ex. stöd till utbildning eller miljövänliga material) och/eller kan ändra produktionsprocessen. Det sistnämnda inträffar om andra material, arbetskraft eller insatsvaror används på grund av stödet (t.ex. om fler funktionshindrade arbetstagare anställs eller mindre föroreningar produceras). Även om sådant stöd kan gynna konsumenterna, stödmottagaren och aktörerna på insatsvarumarknaden, kan det skada leverantörer av konkurrerande insatsvaror. Liksom på produktmarknaderna kan den övergripande effekten på insatsvarumarknaderna bli negativ om stödet avskräcker konkurrenterna från investeringar.
49. Den största snedvridningen på insatsvarumarknaden uppkommer emellertid när det gäller **valet av företagets lokalisering** (en insatsvara). Stöd för att attrahera investeringar kan ha en negativ inverkan i den region från vilken investeringen omlokaliseras. Det kan innebära resursslöseri om den sistnämnda regionen har en komparativ fördel som specifikt avser den berörda produktionen.
50. En snedvridning av konkurrensen kan uppkomma i medlemsstaterna men också mellan medlemsstaterna. Detta är fallet när företag konkurrerar över gränserna, men också när företag överväger insatsvaror, t.ex. lokalisering i olika medlemsstater. Effekter på handeln uppkommer i allmänhet när produktmarknader snedvrids och

detta kan inverka negativt på spridningen av verksamheter mellan medlemsstaterna och undergräva den inre marknaden. Stöd som syftar till att omlokalisera produktionen till en annan region inom den gemensamma marknaden kanske inte direkt leder till en snedvridning av produktmarknaden, men innebär att verksamheter eller investeringar flyttas från en region till en annan. Kommissionen kommer särskilt att fokusera på snedvridningar som uppkommer mellan medlemsstaterna.

51. Vid bedömningen av hur omfattande snedvridningarna av konkurrensen är kommer kommissionen att fokusera främst på vilken effekt stödmottagarens ändrade agerande har på konkurrenter och insatsvaruleverantörer. Hänsyn kommer även att tas till effekterna på konsumenterna.³³
52. I syfte att fastställa och bedöma stödets negativa effekter identifierar kommissionen de konkurrenter och konsumenter som troligen kommer att påverkas av stödmottagarens ändrade agerande.
53. För att effekterna av statligt stöd ska kunna spåras bör medlemsstaterna därför lägga fram underlag för kommissionen som gör det möjligt att i) identifiera de berörda produkterna (dvs. produkter som påverkas av stödmottagarens förändrade agerande) och ii) identifiera de konkurrenter och konsumenter som påverkas. (Se ruta 2 för närmare uppgifter.) Detta andra steg kommer i allmänhet att resultera i en avgränsning av de produktmarknader och geografiska marknader som berörs av stödet.³⁴ Detta innebär emellertid inte att kommissionen under alla omständigheter kommer att fatta ett formellt beslut om gränserna för marknaden.
54. Marknadsanalysens omfattning kommer att beslutas från fall till fall. För att analysera stödets positiva effekter krävs vanligen inte en exakt avgränsning av marknaden. Det är inte heller alltid nödvändigt att avgränsa marknaderna för att bedöma ett stöds effekter på lokaliseringsorten. Marknadsanalyser kan emellertid vara viktiga när det gäller att utvärdera de negativa effekterna av statligt stöd på konkurrensen.
55. Eftersom många marknader kan vara berörda, om än i olika grad, kommer kommissionen vanligen att fokusera sin analys på de marknader där effekterna av stödet är tydligast och/eller mest framträdande.

³³ Statligt stöd utgör en ekonomisk börda för skattebetalarna. Effekten på budgeten motsvarar stödbeloppet. Förutom effekten på budgeten kan ytterligare kostnader uppkomma på grund av ineffektivitet samt administrativa kostnader i samband med beskattningen. Det ankommer emellertid inte på kommissionen att inom ramen för kontrollen av statligt stöd göra en bedömning av beskattningssystemen i allmänhet eller av vad som är korrekt användning av skattebetalarnas pengar. Vid bedömningen av en åtgärds potentiella nytta – mot vilken snedvridningen av konkurrensen och handeln ska vägas – kommer den ekonomiska bördan för skattebetalarna i den genomförande medlemsstaten att beaktas.

³⁴ Vid behov kommer kommissionen att låna från de instrument som har utvecklats inom området antitrust och koncentrationskontroll för att avgränsa marknaderna. För exempel på beslut om att avgränsa marknader se bl.a. N 674/2006 – *Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du projet NeoVal* (EUT C 120, 31.5.2007), N 810/2006 – *AMD, Dresden – MSF 2002* (EUT C 246, 20.10.2007), N 409/2006 – *HighSi GmbH* (EUT C 77, 5.4.2007), N 582/2007 – *Propapier PM 2 KG* (inte ännu offentliggjort). Ytterligare exempel finns i bilagan.

Ruta 2: Berörda produkter och marknader

Berörda produkter³⁵

För att spåra effekterna av stödet är det nödvändigt att först identifiera de berörda produkterna. Det blir därigenom möjligt att fastställa stödets effekter på konkurrenter och konsumenter.

De berörda produkterna kan definieras som de produkter vars producenter ändrar sitt agerande, vilket leder till prissänkning, ökad produktion, ökad anskaffning av insatsvaror, ändrade utgifter för att utveckla en ny eller förbättrad produkt, ändrade produktionsprocesser, marknadsinträde, marknadsutträde eller omlokalisering (se även kapitel 2).

De berörda produkterna kan således omfatta inte endast de produkter som för närvarande produceras av stödmottagaren, utan också nya produkter som tas fram genom produktutveckling.

I en del situationer där stödet inte är inriktat på en särskild verksamhet, utan i stället stöder stödmottagaren som helhet³⁶ utgör alla de produkter som stödmottagaren producerar berörda produkter.

Berörda produktmarknader

Att identifiera de konkurrenter som påverkas av stödet innebär att man avgränsar de produktmarknader där stödet kan resultera i minskad efterfrågan för konkurrenterna och ökad efterfrågan för stödmottagaren. En ändring av efterfrågan bör inträffa endast om konkurrenternas produkter är substitut till de berörda produkterna. Även marknader med direkt koppling till den marknad där efterfrågan ändras kommer att beröras, eftersom konkurrenterna också kommer att minska sina inköp av insatsvaror eller kompletterande varor. De konsumenter som påverkas är de som köper varor på dessa marknader.

De berörda produktmarknaderna omfattar alla de produkter som konsumenterna anser är utbytbara eller går att ersätta med en berörd produkt samt därmed relaterade insatsvarumarknader (dvs. stödmottagarens leverantörer)³⁷ och kompletterande marknader.³⁸ Faktorer som är relevanta för avgränsningen av den berörda produktmarknaden är bland annat produktens egenskaper och avsedd användning, konsumentpreferenser, belägg för substitution under den senaste tiden, hinder och kostnader i samband med ändrad efterfrågan på potentiella substitut, ändrad efterfrågan till följd av prissänkningar, elasticitet och korspriselasticitet för efterfrågan av en produkt. Hänsyn bör även tas till stödets inverkan på utbytbarheten (t.ex. att det leder till en prissänkning på en produkt som kunderna tidigare inte skulle ha betraktat som utbytbar med billigare produkter från andra företag).

Utbytbarheten på utbudssidan kan också spela en roll vid avgränsningen av de berörda marknaderna, om stödmottagaren snabbt kan komma in på eller expandera inom dessa

³⁵ Begreppet *produkt* används här som en generisk term som täcker inte endast kommersiella produkter utan också tjänster.

³⁶ Till exempel vid stöd till undsättning och omstrukturering.

³⁷ Vanligen beaktas dock inte marknader längre upp i insatsvarukedjan (dvs. insatsvarumarknadernas insatsvarumarknader).

³⁸ Dvs. marknader som omfattar produkter som används tillsammans med den berörda produkten.

marknader. Relevanta faktorer när det gäller att identifiera möjligheten till inträde är bland annat förekomsten av stordriftsfördelar mellan två marknader (t.ex. om samma produktionsanläggningar kan användas för två produkter) och utbudets korselasticitet (förmåga att snabbt byta produktion).

Vilka produktmarknader som ska analyseras i detalj måste bedömas från fall till fall på grundval av konkurrenssituationen och sannolikheten för att stödet kommer att inverka på relaterade marknader.

Berörda geografiska marknader

När konkurrenter och konsumenter som påverkas av stödet väl har identifierats är det också viktigt att de kan lokaliseras. Detta är fallet särskilt eftersom det är nödvändigt att övervaka de gränsöverskridande effekterna av statligt stöd. Även när det gäller nationella eller subnationella geografiska marknader kan stöd påverka handeln negativt, t.ex. genom att skapa hinder för etableringen av företag från andra medlemsstater.³⁹

När det gäller att avgränsa de berörda produktmarknaderna bör efterfrågehänsyn vara det huvudsakliga verktyget för att fastställa geografiska marknader. Faktorer som är relevanta för bedömningen är bl.a. vilka slag av produkter det rör sig om och deras egenskaper, förekomsten av hinder för inträde på marknaden, transportkostnader, konsumenternas preferenser, väsentliga skillnader i företagens marknadsandelar mellan angränsande geografiska områden eller betydande prisskillnader.

56. Den medlemsstat som beviljar stödet förväntas tillhandahålla alla relevanta underlag i syfte att bistå kommissionen i utvärderingen. När kommissionen bedömer vilken effekt ett stöd har på konkurrensen kan den beakta följande indikatorer:

Stödets särdrag (t.ex. stödbelopp, process för val av stödmottagare, stödets varaktighet och huruvida stöd har tillhandahållits tidigare, effekt på stödmottagarens kostnader).

Berörda marknaders struktur (t.ex. marknadskoncentration, antal företag med marknadskraft och deras storlek, produktdifferentiering, hinder för inträde och utträde på marknaden, produktens dimension och berörd geografisk marknad⁴⁰).

Branschens/marknadens särdrag (t.ex. marknader med överkapacitet, ineffektivitet på stödmottagnivå (produktivitet), innovationens betydelse, möjlighet att flytta produktionsanläggningar).

De särdrag för stöd, marknad och bransch som förtecknas ovan ska inte ses som fristående indikatorer, utan ska beaktas tillsammans med annan information om den berörda stödåtgärden, t.ex. det marknadsmisslyckande som ska åtgärdas eller de mål av gemensamt intresse som eftersträvas.

³⁹ Se t.ex. mål C-280/00, Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg ("Altmark") (REG 2003, s. I-7747), punkterna 77–79.

⁴⁰ Marknader som sträcker sig utöver den nationella marknaden påverkar normalt handeln mellan medlemsstaterna. Men även nationella marknader kan påverka handeln via berörda marknader i föregående eller efterföljande led eller via berörda kompletterande marknader.

6. AVVÄGNING AV NEGATIVA OCH POSITIVA EFFEKTER

Avvägningen

57. Det sista och avgörande steget i förenlighetsanalysen är att utvärdera huruvida medlemsstaten har visat att stödets eventuella positiva effekter överväger dess negativa effekter. Denna utvärdering måste göras från fall till fall (när det gäller enskilda åtgärder såväl som hela stödordningar) och det är därför i allmänhet inte möjligt att förutsäga resultatet av avvägningen i ett givet fall. Några allmänna principer kan dock fastställas.
58. För att kunna göra en avvägning av de positiva och negativa effekterna är det nödvändigt att först utvärdera och mäta dem i kvalitativa termer och, om möjligt, i kvantitativa termer samt göra en övergripande bedömning av deras inverkan på producenterna och konsumenterna på var och en av de berörda marknaderna. Att utgå ifrån en standard för social välfärd⁴¹ underlättar en analytisk beskrivning av det gemensamma intresset, eftersom den klarlägger olika effekter på olika aktörer.
59. Stödets positiva effekter är direkt kopplade till stödmottagarens ändrade agerande, vilket gör det möjligt att uppnå det eftersträvade målet av gemensamt intresse. I fall av ett effektivitetsmål kan de positiva effekterna beskrivas som en ökning eller minskning av verksamheten på en produktionsmarknad som anses gynna det gemensamma intresset. Stöd till miljön minskar t.ex. produktionen av farliga ämnen och stöd till FoU ökar FoU-verksamheten, vilket resulterar i nya eller förbättrade produkter. I fall av ett rättvisemål motsvaras de positiva effekterna av tillhandahållandet av den rättvisefrämjande produkten eller en förändring av det sätt på vilket produkten levereras: är den lokaliserad till en annan region eller används andra insatsvaror (t.ex. funktionshindrade arbetstagare). På samma sätt kan effekterna på insatsvarumarknaderna beskrivas som en förändring av verksamheten jämfört med vad som skulle ha hänt utan stödet (t.ex. större försäljning för dem som levererar till det företag som har flyttat till den stödda regionen, fler arbetstillfällen eller högre löner för arbetstagare i regionen). Positiva effekter för konsumenterna kan utgöras av lägre priser på lång sikt, större urval av produkter, bättre kvalitet eller mer innovation.
60. Även de negativa effekterna på konkurrensen och handeln beror på hur stödmottagarens agerande ändras. Som det anges i föregående avsnitt kan man uppskatta hur omfattande snedvridningen av konkurrensen är genom att utgå ifrån effekterna på konkurrenter och insatsvaruleverantörer (särskilt när det gäller stöd som föranleder en omlokalisering). Också effekten på konsumenterna beror på konkurrenternas reaktion. Kostnaden för stödet anses i samtliga fall vara negativ,

⁴¹ I ekonomisk teori definieras konsumenternas välfärd vanligen som konsumentöverskottet på samtliga marknader, dvs. skillnaden mellan vad en konsument är villig att betala för en vara och priset på varan. På motsvarande sätt kan producenternas välfärd definieras som producentöverskottet, dvs. det belopp som producenterna erhåller genom att sälja till ett marknadspris som är högre än marginalkostnaden för produktionen. Social välfärd avser inte endast konsumenternas och producenternas sammanlagda överskott, utan också hur välfärden fördelas mellan länder och medborgare. Social välfärd integrerar således både effektivitetsfaktorer (dvs. genom att se på hur mycket välfärd som skapas genom att påverka konsumenternas och/eller producenternas överskott) och rättvisefaktorer (dvs. genom att se på hur denna välfärd delas mellan medlemsstater och medborgare). En standard för social välfärd tar hänsyn till alla de effekter som stödet kan generera.

varför ett stöd inte kan godkännas om det inte genererar andra positiva effekter än enbart en överföring av medel till stödmottagaren.

61. Även om stödordningar eller stöd till ett särskilt företag bedöms från fall till fall kan hänsyn tas till kumulativa effekter. Det vill säga stöd till ett stort antal små företag kan ha samma effekt som ett stort stödbelopp som beviljas ett enda företag. Vidare kan återkommande stöd inom en och samma sektor i en viss medlemsstat leda till negativa effekter genom att denna sektor stärks till nackdel för övriga medlemsstater.
62. För att identifiera det gemensamma intresset på EU-nivå måste även de politiska hänsynen avvägas. En del politiska mål kan ha en mer eller mindre konkret nytta. Nyttan av andra politiska mål kan kanske inte utan vidare jämföras med de möjliga negativa effekterna på konkurrens och handel, och i detta fall behövs ett brett bedömningsutrymme för att en lämplig relativ avvägning ska kunna göras. Mot denna bakgrund kan en analys av stödets effekter med hjälp av en standard för social välfärd underlätta en mer systematisk utvärdering genom att man, närhelst det är möjligt, försöker definiera en måttenhet för vissa av stödets ekonomiska effekter – positiva såväl som negativa – vilket på ett värdefullt sätt kan bidra till den övergripande bedömningen av stödets inverkan.

Effekternas omfattning

63. Kommissionen är medveten om att det i många fall är omöjligt att exakt kvantifiera effekterna av en viss stödåtgärd. Det bör dock i de flesta fall vara möjligt att fastställa effekternas storleksordning.
64. Hänsyn kommer också att tas till att en del effekter (vanligen kortsiktiga effekter på kvantiteter och priser) ofta är enklare att kvantifiera än andra, som dock är lika viktiga (t.ex. långsiktiga effekter på incitamenten att investera eller innovera), varför en ökning av den totala välfärden på kort sikt inte utan vidare innebär att åtgärden kan godkännas.
65. Om positiva eller negativa effekter kan kvantifieras, bör en gemensam måttenhet användas för att säkerställa jämförbarheten (t.ex. inverkan i monetära värden, antal arbetstillfällen, omsättning som skapas och/eller flyttas).
66. Fördelar och nackdelar för konkurrenterna kan t.ex. kvantifieras genom en uppskattning av huruvida försäljningen, vinsten eller sysselsättningen kommer att öka eller minska. Fördelar (respektive nackdelar) för medborgarna kan uttryckas som den uppskattade monetära vinningen till följd av prissänkningar (respektive prisökningar) på lång sikt. Positiva effekter för medborgarna som beror på större produktutbud, högre kvalitet eller mer innovation kan vara svårare att kvantifiera i siffror, men effekternas storleksordning kan ändå uppskattas.
67. I en del fall kan det vara svårt att avgöra hur stort värde konsumenterna kommer att sätta på en varas eller tjänsts kvalitet, nymodighet eller andra särdrag som inte avser priset. Detta bör inte hindra medlemsstaterna från att försöka bedöma fördelarna för medborgarna. När det gäller att uppskatta omfattningen av de positiva effekterna kommer kommissionen att beakta de konsumentundersökningar, marknadsundersökningar och expertutlåtanden som medlemsstaterna tillhandahåller samt bedömningar som gjorts i t.ex. policydokument från EU eller medlemsstaterna eller som kommissionen själv gjort.

68. För att bedöma de positiva effekterna i samband med rättvisehänsyn behövs sannolikt också ett stort bedömningsutrymme. Avvägningen av effekterna på olika regioner eller grupper kan grundas på statistiska indikatorer⁴² som visar klyftorna mellan grupperna. Ett sådant tillvägagångssätt kan göra det lättare att fastställa olika skalor för bedömningen av de positiva respektive negativa effekterna.
69. Avvägningen av effekterna bör under alla omständigheter grundas på en rad faktorer och en så specifik och exakt beskrivning av effekterna som möjligt. På detta sätt bör det även utan en kvantifiering vara möjligt att väga de positiva och negativa effekterna mot varandra och jämföra dem.

Operationella indikatorer

70. När kommissionen har bedömt de positiva och negativa effekterna enligt den ovan beskrivna metoden kan det i vissa situationer vara svårt att göra en avvägning mellan dem, framför allt på grund av att de är svåra att kvantifiera eller jämföra. Nedanstående indikatorer kan underlätta avvägningen mellan de positiva och negativa effekterna. De är inte bindande, utan endast vägledande. Ingen av indikatorerna är i sig tillräcklig för att fatta ett beslut, utan de måste kombineras med varandra. Dessutom, och vilket är viktigast, innebär dessa indikatorer inte att man kan låta bli att göra ett fullständig avvägningstest. Det bör även påpekas att som allmän regel är statligt stöd förbjudet och kan tillåtas endast genom undantag från denna allmänna princip. Detta innebär att det vid tveksamhet är mer troligt att kommissionen förbjuder stödet.
71. Det är troligt att kommissionen kommer att anta en negativ ståndpunkt under t.ex. följande omständigheter:
- Det är nästan säkert att konkurrensen kommer att snedvridas och det statliga stödet gynnar till största delen stödmottagaren.
 - Stödet är ett driftstöd som enbart stöder särskilda produktions- eller prisnivåer.
 - Stödbeloppet är mycket betydande och de positiva effekterna är väldigt begränsade jämfört med kostnaden för stödet.
 - Positiva effekter uppkommer enbart i den medlemsstat som beviljar stödet, medan avsevärda negativa effekter märks i ett antal andra medlemsstater.
 - Stödet ökar avsevärt de sociala och/eller regionala skillnaderna och/eller leder till miljöskador eller förorening.
 - Stödet genererar betydande och varaktiga snedvridningar av konkurrensen och stödmottagaren är ett dominerande företag vars marknadsställning därigenom kommer att stärkas.
72. En positiv ståndpunkt är däremot trolig under t.ex. följande omständigheter:

⁴² Jfr den metod som används i riktlinjerna för regionalstöd.

- De positiva effekterna är så gott som säkra (t.ex. på grund av stödets utformning), medan de negativa effekterna inte är lika troliga.
- Stödet är nödvändigt för att generera betydande positiva effekter (som avsevärt överstiger stödbeloppet) som gynnar många medlemsstater och har visats vara av strategisk betydelse för det gemensamma europeiska intresset.
- Stödet är väl inriktat och fördelarna är lokaliserade till mindre utvecklade regioner eller socialt mindre privilegierade grupper, och kommissionen har konstaterat att stödet är begränsat till den extra nettokostnaden för att kompensera för de sociala/regionala nackdelarna.
- Stödet genererar betydande positiva indirekta verkningar på andra produktmarknader än de berörda produktmarknaderna, så att också konkurrenterna och konsumenterna på dessa marknader har nytta av det.
- Stödet hindrar inte i nämndvärd utsträckning en välfungerande inre marknad och genererar inga betydande skillnader mellan företag som är belägna i olika medlemsstater och/eller på den ort i EU där produktionsfaktorerna finns.
- Stödet resulterar i tydliga positiva effekter för medborgarna, även på lång sikt, samtidigt som de negativa effekterna är begränsade och inte nämnvärt skadar konkurrensen.

Korrigerande åtgärder

73. Om avvägningen visar att de negativa effekterna överväger fördelarna kan kommissionen förbjuda stödet, eller kräva att korrigerande åtgärder vidtas, antingen med avseende på stödets utformning eller för att motverka att konkurrensen skadas.
74. När det gäller de korrigerande åtgärdernas utformning kan kommissionen överväga bland annat följande åtgärder:
- En minskning av stödbeloppet, stödnivån eller stödets räckvidd/inriktning (berörda verksamheter eller marknader) i syfte att göra åtgärden proportionerlig.
 - En minskning av åtgärdens selektivitet, t.ex. genom att använda ett öppet förfarande för val av stödmottagare eller välja en allmän stödordning samt undvika att särskilt gynna företag med marknadskraft.
 - Begränsning av risken för korssubventionering genom ökad öppenhet och särredovisning eller separering av verksamheter i olika företag.
 - Säkerställande av en lämplig ledningsstruktur i företaget.
75. När det gäller inverkan på konkurrensen och handel kan kommissionen överväga t.ex. följande åtgärder:
- En minskning av stödmottagarens produktionskapacitet.
 - Försäljning av tillgångar.

- Åtaganden från stödmottagarens sida för att hindra utestängning (t.ex. garanterat tillträde till nätverk eller andra nödvändiga installationer), förutsatt att ordentlig övervakning kan garanteras.
- Åtagande från medlemsstaten att öppna marknaderna, t.ex. genom liberaliseringsåtgärder eller genom att lätta på såväl tekniska som icke-tekniska hinder.
- Öppen licensiering av immateriella rättigheter/standarder.

Bilaga I

Förteckning över ärenden där avvägningstestet har tillämpats

FoUI

- N 602/2007 – Soutien de l'AII en faveur du programme MaXSSIMM, beslut av den 20 maj 2008, den offentliga versionen är inte ännu tillgänglig.
- N 469/2007 – Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du programme «QUAERO», beslut av den 11 mars 2008, den offentliga versionen är inte ännu tillgänglig.
- N 447/2007 – TURBOMECA (groupe SAFRAN), EUT C 94, 16.4.2008.
- N 435/2007 – Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du programme «MINImage», 30.1.2008.
- N 349/2007 – Soutien de l'agence de l'innovation industrielle au PMII OSIRIS, EUT C 304, 15.12.2007.
- N 195/2007 – Rolls-Royce Deutschland Ltd. & Co. KG, EUT C 118, 15.15.2008.
- N 185/2007 – Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du programme «NANOSMART», EUT C 284, 27.11.2007.
- N 112/2007 – THESEUS, EUT C 227, 27.9.2007.
- N 89/2007 – Projet d'aide de l'Agence de l'innovation industrielle au PMII HOMES, EUT C 275, 16.11.2007.
- N 887/2006 – Projet Bernin 2010, EUT C 200, 28.8.2007.
- N 854/2006 – Soutien de l'agence de l'innovation industrielle en faveur du programme mobilisateur pour l'innovation industrielle TVMSL, EUT C 182, 4.8.2007.
- N 708/2006 – Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du programme «BioHub », EUT C 67, 23.3.2007.
- N 674/2006 – Soutien de l'Agence de l'innovation industrielle en faveur du projet NeoVal, EUT C 120, 31.5.2007.

Utbildning

- C 18/2007 – DHL Leipzig Halle, EUT C 213, 12.9.2007.
- C 35/2007 – Statligt stöd till Volvo Cars Gent, EUT C 265, 7.11.2007.
- C 23/2007 – Vauxhall – Ellesmere port, EUT C 243, 17.10.2007.
- N 541/2006 – Utbildningsstöd till Fiat Auto, EUT C 220, 20.9.2007.

- C 14/2006 – General Motors Antwerpen, EUT C 210, 1.9.2006.

TV-sändningar

- C 25/2004 – DVB-T Berlin-Brandenburg, EUT L 200, 22.7.2006.

Bredband

- N 570/2007 – Bredband i landsbygdsområden i Baden-Württemberg, EUT C 282, 24.11.2007.
- N 117/2005 – Upphandling av bredbandstjänster – Skottland, EUT C 204, 26.8.2006.
- N 473/2007 – Bredbandsanslutning i Alto Adige, EUT C 289, 1.12.2007.
- N 475/2007 – Nationell ordning för bredband – Irland, EUT C 282, 24.11.2007.
- N 118/2006 – Utveckling av bredbandsnät i landsbygdsområden, EUT C 296, 6.12.2006.
- N 284/2005 – Regionalt bredbandsprogram: Metropolitan Area Network (MAN), EUT C 207, 30.8.2006.

Riskkapital

- N 521/2007 – Klusterfonden ”Start-up!”. Riskkapitalordning. Tyskland (Bayern), EUT C 100, 22.4.2008.
- N 287/2007 – Stödordning för främjande av företagande (BES) och startkapital (SCS), EUT C 238, 10.10.2007.
- N 263/2007 – Teknikfond TGFS, Sachsen, Tyskland, EUT C 93, 15.4.2008.
- N 330/2006 – Berlin Kapital Fonds, EUT C 67, 23.3.2007.
- N 599/2005 – Stöd till inrättande av såddkapitalfonder, EUT C 240, 5.10.2006.

Övrigt

- N 581/2007 – Stödordning för sänkta socialavgifter för vissa delar av tjänstesektorn, EUT C 59, 4.3.2008.

Förteckning över regionalstödsärenden där en marknadsdefinition genomförts:

- N 767/2007 – LIP - RO - Ford Craiova, EUT C 248, 30.4.2008.
- N 582/2007 – LIP - DE - Propapier PM 2 KG, EUT C 131, 29.5.2008.
- N 907/2006 – MSF 2002- Matrai Eromu, EUT C 227, 27.9.2007.
- N 900/2006 – MSF 2002 - CELBI, EUT C 271, 14.11.2007.

- N 899/2006 – MSF 2002- Artensa, EUT C 227, 27.9.2007.
- N 898/2006 – MSF 2002 - Repsol Polimeros, EUT C 220, 20.9.2007.
- N 872/2006 – MSF 2002 - Qimonda, 30.1.2008, den offentliga versionen är inte ännu tillgänglig.
- N 863/2006 – MSF 2002 - Avancis, EUT C 227, 27.9.2007.
- N 850/2006 – MSF 2002 - Q-Cells, EUT C 270, 13.11.2007.
- N 810/2006 – AMD, Dresden, MSF 2002, EUT C 246, 20.10.2007.
- N 564/2006 – MSF-2002-PT About the Future – Empresa produtora de Papel S.A., EUT C 291, 5.12.2007.
- N 549/2006 – MSF-2002-IT Atlantica Invest AG, EUT C 213, 12.9.2007.
- N 409/2006 – MSF-2002-DE HighSi GmbH, EUT C 77, 5.4.2007.
- N 17/2006 – First Solar (MSF), EUT C 259, 27.10.2006.